

preocupació i, de fet, el 2007 es va registrar un superàvit rècord de 30.000 milions d'euros". En aquest sentit, Molinedo afirma que durant els anys de bonança "va créixer també la sensació d'impunitat davant aquestes pràctiques". Però el miracle de la caixa plena va desaparèixer amb la mateixa rapidesa amb què es va generar i ara la principal preocupació dels governs —tant de l'espanyol com del català— és fer augmentar els ingressos que hi entren com sigui.

Per assolir aquest objectiu, el primer que ha fet el govern espanyol ha estat augmentar la pressió fiscal a través, per exemple, de la pujada de l'IVA. "I ara es planteja apujar els impostos als rics com la solució, quan el que s'hauria de fer és assegurar-se que tothom paga el que ha de pagar", diu el professor d'economia de la UPF José García Montalvo. Des de Gestha, també destaquen que aquest no és el camí i recorden que, lluitant contra el frau fiscal, l'Estat podria ingressar uns 38.500 milions d'euros extres, una xifra molt per sobre dels 435 milions que Gestha calcula que s'aconseguiran amb la pujada de l'IRPF a les rendes altes. El problema afegit per als comptes públics, diu Montalvo, és que "l'economia submergida no només no genera ingressos, sinó que, a més, provoca despeses, perquè una part d'aquesta gent està cobrant l'atur".

ACCIONS DECIDIDES. Així doncs, per què l'administració no s'esforça a combatre aquesta realitat? "Perseguir l'economia submergida en l'actual situació podria suposar un error a curt termini, ja que, eliminant-la de cop, el que s'aconseguiria seria eliminar l'escàs dinamisme de l'economia total", respon el director responsable d'economia del Centre Metal·lúrgic de Sabadell, Eliseu Santandreu. A més, tots els experts coincideixen a destacar que l'economia submergida actua ara com a coixí social davant un elevat atur i un mercat laboral incapaç de generar nous llocs de treball. En aquest context, el govern podria veure més inconvenients que avantatges en aquesta lluita. "A l'administració tributària se li donen més incentius per combatre problemes més fàcils i amb resultats a curt termini i per això es prioritza investigar els contribuents que ja figuren com a pagadors", explica Tugores. I la política fiscal va en aquest mateix camí, treure més dels que ja estan pagant.

Per Montalvo, l'explicació és doble. "Falten recursos per perseguir el frau, però alhora falta voluntat política per fer-ho", diu. Per això, tot i que el govern espanyol va presentar al mes de març un pla estratègic per corregir el frau fiscal —amb especial

“

Té molt a veure amb la manera mediterrània de fer les coses

JOSÉ MARÍA MOLINEDO
SECRETARI GENERAL DE GESTHA

“

La reforma laboral i la de pensions són més fàcils i amb resultats més immediats

JOAN TUGORES
CATEDRÀTIC D'ECONOMIA DE LA UB

“

Es planteja apujar els impostos als rics, quan s'hauria d'assegurar que tothom pagui

JOSÉ GARCÍA MONTALVO
PROFESSOR D'ECONOMIA DE LA UPF

“

El problema és un model productiu basat en la mà d'obra barata

SIMÓN ROSADO
SECRETARI ACCIÓ SINDICAL CCOO

mentió a l'economia submergida—, la lectura que se'n fa des de Gestha no és gaire optimista respecte dels resultats. "Creiem que és més cosmètica que real", destaca Molinedo.

PRESSIÓ DES DE FORA. De moment, els organismes internacionals no semblen pressionar en excés el govern espanyol en aquesta matèria i estan més concentrats en la reforma laboral i la de pensions. "Són deures més fàcils i immediats, i de moment l'economia submergida no es veu tan prioritària", diu Tugores. Ara bé, això podria canviar a mesura que els paquets de reformes es van abordant, i es podria actuar com a Grècia, on el pes del 30% de l'economia irregular l'ha convertit en una de les accions prioritàries dels plans de reforma imposats des d'Europa.

Sigui com sigui, la solució no serà ni fàcil ni immediata. Per alguns experts com Montalvo, l'únic incentiu efectiu per evitar aquest frau "passa per tenir penes de presó per als infractors, com als EUA". Això ajudaria a acabar amb la sensació d'impunitat que predomina ara entre la població, però alhora es poden prendre altres mesures. "En alguns països s'ha optat per solucions imaginatives, com fer servir la dada de consum elèctric dels locals per calcular el seu volum de negoci", apunta Tugores. Per Simón Rosado, més que canviar lleis o generar incentius, el que es necessita per acabar amb aquesta situació és "canviar el model productiu i anar cap a una economia de més valor afegit, però cap de les reformes que hi ha sobre la taula, ni tan sols la laboral, va en aquest sentit". La possible ampliació del nombre d'anys per calcular les pensions podria ajudar a fer entendre el cost futur que assumeixen les persones que accepten treballar en negre, però el cert és que col·lectius especialment vulnerables —com els joves o els immigrants— sovint no tenen capacitat per triar. "El pitjor de la situació en què ens trobem ara és que empreses que volen fer bé les coses acaben entrant també en l'economia submergida per la competència que exerceixen les irregulars, s'ha generat una mena de tsunami", afegeix Rosado.

Començar per quantificar oficialment el pes de l'economia submergida també podria ser una bona base, apunten des de Gestha. En països amb un problema similar, com és Itàlia, ja s'han fet estadístiques a través d'organismes oficials. I més enllà de quantificar, diu Santandreu, "cal conèixer el millor possible les seves diferents manifestacions per tal d'establir mesures eficaces". I al final, és clar, queda la part cultural, que reclama solucions a molt llarg termini.

El govern reforça el control sobre els negocis submergits

AUGE. Inspecció de Treball detecta un augment del 75% en gent que cobra atur i treballa en negre

B. ROIG BARCELONA

Al juliol la consellera de Treball, Mar Serna, va presentar el pla de lluita contra l'economia irregular amb l'objectiu de reforçar les accions de control des d'Inspecció de Treball (competència que va assumir la Generalitat l'1 de març). La directora general de la Inspecció de Treball de Catalunya, Elisenda Giral, reconeix que la mesura respon en part al nou context que s'ha derivat de la crisi econòmica. "Hem detectat un augment de l'economia irregular i, per evitar que aquesta tendència continuï, hem posat en marxa aquest pla que reforça l'activitat ordinària", explica.

De fet, l'increment és considerable. Segons les dades d'Inspecció de Treball, el nombre de treballadors detectats sense contracte i sense estar donats d'alta a la Seguretat Social s'ha doblat respecte de l'any passat i s'ha registrat un increment del 75% en els casos de gent que compagina el cobrament de la prestació d'atur amb el treball en negre.

CAMPANYA D'ESTIU. Per això durant els mesos d'estiu s'ha realitzat una campanya especial d'inspecció en sectors estacionals on tradicionalment el pes de l'economia submergida és més elevat, com, per exemple, el comerç a zones d'estiu, l'hostaleria o les activitats d'oci lligades a l'estiu, com és el lloguer d'embarcacions de pedal a les platges. "Aquestes actuacions de temporada no han fet sinó confirmar la tendència a l'alça en aquestes pràctiques irregulars", destaca Giral. En tot cas, encara queden algunes setmanes per tancar aquesta campanya especial —ja que s'hi inclouen, per exemple, les feines agrícoles com la verema—, així que de moment des del Departament no s'avançen xifres més concretes sobre el balanç definitiu d'aquestes actuacions.

Una altra de les mesures que es contemplen en el pla de lluita contra l'economia irregular és la posada en marxa d'una bústia de col·laboració ciutadana en què,

Cues per demanar l'atur. L'ECONÒMIC

de forma totalment anònima, es pot posar en coneixement de la Inspecció aquells casos d'economia irregular. Giral destaca que no es tracta d'una "bústia de denúncia, sinó d'informació, a partir de la qual podem planificar millor la nostra activitat". Fins ara la bústia ha recollit un centenar de comunicacions.

La col·laboració ciutadana és, sens dubte, una de les claus en la lluita contra aquest tipus de frau. Per això ara cal més consciència social sobre el pes d'aquestes pràctiques irregulars. I aquesta és una feina llarga, perquè fins i tot la mateixa administració de vegades no sembla tenir unes directrius gaire clares respecte a aquesta qüestió. Així s'ha demostrat aquest estiu amb la polèmica sobre els *top manta*, després que els municipis de Calafell i el Vendrell (Baix Penedès) habilitessin una zona per exercir aquesta activitat il·legal. La indignació dels comerciants va créixer quan els consellers Joan Saura i Joaquim Nadal hi van mostrar opinions permissives, un discurs que després s'encarregarien de matisar la consellera de Justícia, Montserrat Tura, i el conseller d'Universitats, Innovació i Empresa, Josep Huguet.

Però hi ha més símptomes de la permissivitat social. Aquesta mateixa setmana Gestha ha publicat les dades sobre frau en els lloguers de pisos, i Catalunya hi apareix com la comunitat on més casos se n'ha detectat. En concret, Gestha apunta que el percentatge de lloguers submergits a Catalunya arriba al 59% (prop de 313.000 arrendaments). Queda, doncs, molt per fer.